שזנו עיניהם מן הערוה אמר רב ששת [א]מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה: **מתני'** [ב]יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפת ובסרביטין בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה נכרית לחצר במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה [ג]בפילפל ובגלגל מלח וכל דבר שניתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותבת שן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאים אבל חבירתה דמאים אימא לא ואי אשמעינן דחבירתה דבת מינה הוא אבל דבהמה לאו בר מינה הוא אימא לא צריכא תנא [ד]ובלבד שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה[ד] אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה איידי דתנא זקנה בשל ילדה תנא נמי ילדה בשל זקנה: בכבול ובפאה נכרית לחצר: אמר רב כל [ה]שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר [ו]חוץ מכבול ופאה נכרית רבי ענני בר ששון משמיה [ו]דר' ישמעאל אמר הכל ככבול תנן בכבול ובפאה נכרית לחצר בשלמא לרב ניחא אלא לרבי ענני בר ששון קשיא רבי ענני בר ששון משמיה דמאן קאמר ליה משמיה דר' ישמעאל בר יוסי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא ופליג ורב מאי שנא הני אמר עולא כדי שלא תתגנה על בעלה כדתניא 1 [ז]והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולימד [ח]אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה [ט]בנדתה תהא עד שתבא במים [י]אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור [כ]תנן ולא בזוג אע"פ שפקוק ותניא [ט]אידך [ל]פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה בחצר תנאי היא דתניא

שוטחן

רש"י

שזנו. לשון מזון שנהנו במראית העין: **תכשיטין שבחוץ.** טבעת: **תכשיטין שבפנים.** כומז: **לומר לך המסתכל באצבע.** שהיא מקום טבעת כמסתכל במקום כומז שהרי כפרה זו על שנסתכלו בה: **מתני' בחוטי שער.** שקולעת בהן שערה: **בין משלה.** תלושין: **בין משל בהמה.** כגון של סוס: **שהן תפורין.** לסכנה דתו לא שלפא להו לאחווי: **לחצר.** אכבול ופיאה נכרית קאי דאסרו לעיל[כ] למיפק בה לרה"ר ואיצטריך לאשמעינן דלחצר מותר וכבול דסיפא דמתני' לא איפלגו בה אמוראי דלכולי עלמא כיפה של צמר: **פיאה נכרית.** קליעת שער תלושה ומוזרתה על שערה עם קליעתה שתראה בעלת שער: **במוך שבאזנה.** שנותנת לבלוע ליחה של צואת האוזן: **שבסנדלה.** לתענוג: **לנדתה.** באותו מקום שיבלע בו הדם ולא יטנף בגדיה: **פלפל.** פלפל ארוך נותנת אשה בפיה שריחה רע: **גלגל מלח.** כמו גרגיר מלח לרפואת חולי שינים: **שנתנה לתוך פיה.** מבעוד יום: **שן תותבת.** נותנת בלחייה ממקום אחר והיא של זהב: **רבי מתיר.** לצאת בה: **וחכמים אוסרין.** דכיון דמשונה משאר השינים דילמא מחייכי עלה ושקלה לה מהתם וממטי לה בידה ובגמרא אמרינן דשל זהב נקט דווקא. ל"א שן תותבת שן של אדם היתה ואהיתירא דלעיל קאי ולאו אפלוגתא דרבי ורבנן והכי קאמר בפלפל ובגלגל מלח ושן תותבת שן של זהב רבי מתיר כו': **גמ' דלא מאים.** וליכא למימר דמשלפא ליה משום דמחכו עלה וממטי ליה בידיה: **דבת מינה הוא.** ולא מינכר ולא מחייכי עלה: **ובלבד שלא תצא זקנה.** בחוטי שער של ילדה וילדה בשל זקנה דלבנות על שחורות או שחורות על לבנות מאיס ואתי למישלף: **כל שאסרו חכמים.** בריש פרקין חוטי צמר ופשתן טוטפת ושאר השנויים במשנה שאסור ללכת בהן לרה"ר: **אסור לצאת לחצר.** ואף על גב דשרי לטלטולינהו דתורת כלי עליהן כדאמרן הרי הן ככל הכלים הניטלים בחצר מיהו דרך מלבוש אסור דמרגלא ליה ונפקא ביה לרה"ר: **חוץ מכבול ופיאה.** שמותר לחצר כדתנן במתניתין וטעמא מפרש לקמיה: **הכל ככבול.** כל הנאסרים לא נאסרו אלא לרה"ר אבל לחצר מותרים ככבול: **בשלמא לרב ניחא.** מדנקט הני ושבקינהו לאינך דמיתני בהדייהו לאיסורא ברישא דמתניתין מכלל דכולהו אף לחצר באיסורייהו קיימי: **כדי שלא תתגנה.** התירו לה קצת קישוטים הנאים: **כדתניא.** דחשו רבנן להכי: **בנדתה.** היו דורשין הראשונים כמשמעו כדבר המנודה ומרחיקה מבעלה: **שלא תכחול.** עיניה: **ולא תפקוס.** [ל]שרק על פניה. טינפאנ"ל בלע"ז והוא אדום: **תהא בנדתה.** בטומאתה: **עד שתבא במים.** לטבול ואע"פ שעברו ז' שלה ופסק מעיינה: **כל שאסרו חכמים משום מראית העין.** שלא יחשדוהו באיסור כגון שריון וקסדא ומגפיים[מ] או לא יקשור גמלים זה בזה[נ] דמיחזי כאזיל לחינגא: **ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק.** ואינו מוליד קול לא תצא בהמה בו. וטעמא פרישנא בפ' במה בהמה (לעיל דף נד:) משום דמיחזי כאזיל לחינגא: **ותניא.** בברייתא דבחצר דליכא מראית העין מותר:

שוטחן

תוספות

ובמוך שהתקינה לנדתה. פ"ה באותו מקום שיבלע בו הדם ולא יטנפו בגדיה ול"נ דא"כ אצולי טינוף הוא ומשוי הוא כדאמר בפ"ק (דף יא:)[א] דכל אצולי טינוף לא חשיב ומשוי הוא לכן נ"ל [ב]שלא יפול על בשרה ותייבש עליה[ג] ונמצא מצערה[ד]:

ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת. פירש הר"ר פורת גזירה משום שחיקת סממנים כיון דלרפואה הוא ול"נ דאם כן אם נפל אמאי לא תחזיר האמר בפרק בתרא דעירובין (דף קב: ושם) מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה[ס] וע"כ לא אסרינן להחזיר הרטיה אלא משום שמא ימרח והכא לא שייך מירוח דאין שייך מירוח אלא בדבר לח כגון רטיה אבל בפלפלין ובגלגלא לא שייך מירוח לכן נ"ל ובלבד שלא תתן לכתחלה מפני שנראה כמערמת להוציאה[ה] ולפירוש זה כל הנך דלעיל מוך שבאזנה ושבסנדלה אסורין לתת לכתחלה וא"ת א"כ היכי שרו לקמן פורפת על האבן או על האגוז והא נראה כמערמת וי"ל דהתם ניכר הדבר והכל יודעין דלכך צריכה וליכא שום חששא אבל בדבר שהיא נותנת בתוך פיה אינם יודעין למה היא נותנת:

ובלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה. כך היא עיקר הגירסא והשתא פריך שפיר בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה פירוש[ו] ומשום הכי איצטריך לאשמעינן שלא תצא דאפילו הכי [ז]מחכו עלה[ח] אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה פירוש[ט] אמאי איצטריך לאשמעינן דלא תצא פשיטא[י] דכיון דגנאי הוא לה ודאי מחכו עלה ושקלה להו וכיון דתנא זקנה בשל ילדה אסור כל שכן ילדה בשל זקנה ודוחק הוא לומר זו וא"צ לומר זו קתני ואית דגרסי איפכא ובלבד שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה ואינו מיושב דא"כ אמאי פריך ילדה בשל זקנה אמאי שהרי כך הוא דרך הש"ס לשנות הפשוט תחלה והרב פורת מיישב גירסא זו וה"פ[יא] אלא ילדה בשל זקנה אמאי איצטריך[יב] גנאי הוא לה דלעולם לא תצא בהן אפילו בחול[יג]:

רבי ענני ברבי ששון אמר הכל ככבול. ונראה דהלכה כרבי ענני [ע]מדאמר מילתיה משמיה דרבי ישמעאל בר' יוסי ור' ישמעאל תנא הוא ופליג ועוד דבשל סופרים הלך אחר המיקל[יד] ור' ענני דמתיר בחצר היינו אפילו בחצר שאינה מעורבת דבחצר מעורבת ליכא שום חדוש[טו] אם כן נשים מותרות להתקשט בבית ובחצר בטבעות ובתכשיטין ואנו שאין לנו רה"ר גמור דכל רה"ר שלנו כרמלית היא שהרי אין מבואות שלנו רחבות י"ו אמה ולא ס' ריבוא בוקעים בו[טז] הרי הוא כחצר שאינה מעורבת ומותרות נשים שלנו להתקשט בטבעות ובתכשיטים כפר"ת והקשה ר"י [יז]דאפילו אי רה"ר שלנו חשיב ככרמלית היכי שרו כמו חצר והאמר לקמן פרק כל כתבי (דף קכ.) גבי דליקה[יח] דמותר להציל בחצר שאינה מעורבת ולא בכרמלית[יט] ואומר רבינו ברוך כיון דלדידהו הוו להו רה"ר גמורה לא מדמו כרמלית לחצר שאינה מעורבת ואסרינן כרמלית משום רה"ר אבל אנו שאין לנו רה"ר כלל [פ]אין להחמיר בכרמלית כ"כ[כ] וה"ר שמשון[כא] מצא כתוב בשם רבינו שר שלום[כב] דדבר שהוא רגילות[כג] להראות זו לזו אסור וכשאינם רגילות מותרות[כד] ונשי דידן אינן מראות תכשיטיהן וטבעותיהן ומש"ה מותרות לצאת בהן[כה] וסוף דבר אמרו הקדמונים דמותרות לצאת בהן [כו]דמוטב יהו שוגגות ואל יהו מזידות:

לעיל

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה ב סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כא סעיף א:

ס ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף יד:

סא ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף טו:

סב ד מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יד:

סג ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף יח:

סד ו מיי' פי"א מהל' איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סימן קצה סעיף ט:

סה ז מיי' פ"ד שם הלכה ג ופי"א הלכה טז סמג שם טוש"ע שם סעי' א וסי' קנז סעי' א:

תורה אור השלם

1 וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: ויקרא טו לג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ר' ענני כו' אין להחמיר בכרמלית. עי' כתובות דף ז ע"א תוס' ד"ה מתוך:

לעזי רש"י

טינפאנ"ל [טיפינו"ן]. אודם (לפרכוס הפנים).

מוסף רש"י

תכשיטין שבחוץ. אצעדה וצמיד הן הביאו אותן על כפרת הרהור עבירה שנסתכלו בבנות מדין (ברכות כד.). **תכשיטין שבפנים.** כומז, דפוס של בית הרחם שהיו עושין לבנותיהן ונוקבין כותלי בית הרחם כדרך שנוקבין את האזנים ותוחבין אותו כדי שלא יזדקקו להן זכרים (שם). **כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין.** דבר המותר ואסרוהו מפני מראית העין, שהרואהו חושדו בדבר עבירה (ע"ז יב.). **אפילו בחדרי חדרים אסור.** במקום שאין אדם רואה, אסרוהו (שם).

רבינו חננאל

מתני' יוצאה אשה בחוטי שיער כו'. אמר [רב] כל שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו אפילו לחצר, חוץ מכבול ופאה נכרית כדי שלא תתגנה על בעלה. והילכתא כוותיה' דרבנן, ואע"ג דאמרינן ר' ישמעאל בר' יוסי תנא הוא ופליג, לית הילכתא כוותיה. **אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור.** ואקשינן עליה תנן בפירקין דקמי דין תנן לא בזוג אע"פ שהוא פקוק, ותניא פוקקין לה זוג ומטיילת בחצר. ומשני תנאי היא, דתניא מי שנשרו כליו

מסורת הש"ס

א) ברכות כד., ב) [לעיל נז:], ג) [גיר' הערוך ובגרגר וכן איתא במשנה שבמשניות], ד) בס"י הגיר' ואתיא לאחויי, ה) [עי' תוס' מנחות לו: ד"ה אי קסבר], ו) [נ"ל דר' ישמעאל בר' יוסי], ז) לקמן קמו: ביצה ט. ע"ז יב., ח) לעיל נד:, ט) [ס"א עלה], י) לעיל נג., כ) [דף נז.], ל) עי' לקמן לד: רש"י ד"ה וכן הפוקסת ובמ"ק ט: תוס' ד"ה פוקסת, מ) [לעיל ס.], נ) [לעיל נד.], ס) [נראה שהר"ת "וע"ד" הוא "ועד כאן", שהרי דבר זה מבוסס על דברי רש"י שם ועי' תוס' הרא"ש, ויעוין ג"כ במהרש"א], ע) [עי' תוס' במנחות לו: ד"ה אין],

מוסף תוספות

א. גבי ההיא דלא יצא הזב בכיס שלו. תוס' הרא"ש. ב. שמגין על הדם. חי' הר"ן. ג. וישרט אותה. חי' הר"ן. ד. ומשום הכי חשיב דרך מלבוש. חי' הר"ן. ה. בשבת ולא משום דריחה רע. תוס' הרא"ש. ו. דדומה לילדה ודרכה לצאת בו. תוס' הרא"ש. והוה ס"ד שתהא יכולה לצאת בו דלא חיישינן דילמא מחכו עלה. ריטב"א. ז. זמנין. ריטב"א. ח. ואתיא לאתוייה. תוס' הרא"ש. ט. וכיון דלאו אורח ארעא. חי' הר"ן. י. דאיכא למיחש. חי' הר"ן. יא. בשלמא זקנה [בשל] ילדה שבח הוא לה ואורחא דנפקא בה בחול. ריטב"א. יב. לאשמועינן איסור בדבר זה. תוס' הרא"ש. יג. ומה ענין לומר שלא תצא בה בשבת. ריטב"א. יד. ואע"ג דסתם מתניתין דלא כותיה. ריטב"א. טו. [ו]ליכא למגזר כלום. ריטב"א. טז. בתוס' הרא"ש: (ש)מפולש משער לשער. יז. דלא דמי כרמלית לחצר שאינה מעורבת. תוס' הרא"ש. יח. הצלת ספרים היכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש ר' יהודה בן בתירא אומר אף למפולש, ומפרש בגמ' מבוי שיש לו שתי מחיצות ולחי אחד ואליבא דר' יהודה והיינו ככרמלית, וגבי הצלת סל מלא ככרות שאינה מצוה קתני התם ר' יהודה בן בתירא אף לחצר שאינה מעורבת. תוס' הרא"ש. יט. הואיל ואין מצוה בהצלתן. תוס' הרא"ש. כ. בתכשיטיה שהיא מלובשת בהן איכא גזירות טובא דילמא שלפא ומחויא ואחרי כן דילמא מייתי ארבע אמות ולכך שרי לדידן דלית לן רשות הרבים. ספר התרומה סימן רל"ט. כא. הזקן. תוס' הרא"ש. כב. גאון ריש מתיבתא. תוס' הרא"ש. כג. לחלוץ ולהראות לחברתה אף בדבר הנחלץ. תוס' הרא"ש. כד. ולא גזרו חכמים. תוס' הרא"ש. דלא אסרו רבנן אלא בנשים שבאותו הדור שהיו שחצניות וכדאיתא בירושלמי. ריטב"א. כה. שזו לא היתה גזרה דרבנן עד שיהא צריך מנין אחר להתירו אלא איסור שאסרו לפי הזמן. ריטב"א. כו. דאין לאסור לנשים תכשיטיהם כי לא ישמעו לנו והנח להם לבנות ישראל. תוס' הרא"ש.